

***Investigating Reflective Thinking Levels of Prospective Teachers According to Some Variables**

Banu Aras ^{*1}, İrem Şiringül ^{*2}, Ferat Park ^{*3}

Abstract

The aim of this study is to study the conceptual variables of the prospective teachers' reflective target levels. The researcher study group is 336 students with a suitable sampling method. In the research scale, the reflection filter on the South (2008) is within the Thinking Scale. T-test and one-way analysis of variance were used to analyze the data. The level of significance of the analysis is also .05. Examining research findings, reflective level levels of teacher candidates, approach of the situation that should be impressive by gender, research of diversity of levels, depth follow-up, status and status.

Key Words: reflective thinking, faculty of education, prospective teachers

***Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi**

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin belirlenen değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları arasından uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 336 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada ölçek olarak Güney (2008) tarafından geliştirilen Yansıtıcı Düşünme Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analiz sürecinde ilişkisiz örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizinden faydalanılmıştır. Ayrıca analiz sürecinde anlamlılık düzeyi .05 alınmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri, cinsiyet açısından yansıtıcı düşünme ölçeğinin genelinde anlamlı farklılık gösterirken bilimsel dergi takip etme durumu, anne ve baba eğitim durumu açısından anlamlı farklılık göstermemiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri yüksek olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: yansıtıcı düşünme, eğitim fakültesi, öğretmen adayları

^{*1}**Corresponding Author:** Banu Aras, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye, banuaras1@gmail.com

²İrem Şiringül, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye, iremsiringul1@gmail.com

³Ferat Park, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye, feratpark@gmail.com

*II. Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi (UBEK-İCSE)'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

İçinde bulunduğumuz dünya şartları varlığını güçlü bir şekilde gösterebilecek düşünen insan istemektedir (Gedik, Akhan ve Kılıçoğlu, 2014). Düşünme, görmediğimiz ve işitmediğimiz şeyleri aklımıza getirme olayıdır (Bakioğlu ve Hesapçioğlu, 1997). İçinde bulunulan durumu anlayabilmek amacıyla yapılan amaca yönelik organize zihinsel süreç düşünme olarak adlandırılmaktadır (Çubukçu,2004). Bireylerin nasıl düşündükleri, nasıl öğrendikleri ve bunlara etki eden etmenlerin ne olduğunun bilinmesinin, etkili öğrenme ve sağlıklı düşünme sürecini kolaylaştırması beklenmektedir (Güven ve Kürüm,2006). Bireyler, zihinsel yaşantıları zenginleştikçe karşılarına çıkan problemlere farklı çözüm yolları bularak bakış açılarının genişlediğini göreceklardır (Güvenç, 2012). Yansıtma kavramı, bireylerin gerçekte ne yapacaklarını yakından incelemeyi temel alan bir yaklaşımdır. Yansıtma ifadesi bir eylemi; Yapılan uygulama işe yaradı mı? Neden işe yaradı? Neden işe yaramadı? Başka ne yapılabilir? Gibi sorularla sorgulama durumunu kapsamaktadır. Buradan yola çıkarak yansıtma, uygulamayı yeniden gözden geçirerek konu üzerinde düşünme durumlarını içermektedir (Schön,1983; akt: Kozan,2007). Bir durum üzerinde yansıtma, gerçekleştirilen eylemi her yönüyle ele alarak değerlendirme, kasıtlı ve sistematik bir şekilde üzerinde düşünmedir (Kızılkaya ve Aşkar, 2009). Rodgers (2002)'e göre yansıtmanın altı bilimsel adımını takip etmek gerekir:

1. Tecrübe
2. Tecrübenin kendiliğinden yorumu
3. Tecrübenin dışında ortaya çıkan sorun veya problemleri isimlendirme
4. Ortaya çıkan sorun veya problemlere olası çözümler üretme
5. Hipotezleri barındıran açıklamaları analiz ederek parçalara ayırma
6. Belirlenen hipotezin test edilmesi

Presseisen (1985), düşünme becerilerini "temel işlemler, karar verme, problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme" şeklinde ele almaktadır (akt: Güvenç, 2012). Bir deneyim ile başlayan konuyu içsel olarak araştırma ve inceleme süreci yansıtıcı düşünme olarak tanımlanmaktadır (Demiralp ve Kazu, 2012). Bireyden, süreç boyunca aldığı yolun farkında varıp ortaya koyduğu ürün üzerinde yorum yaparak kazandığı deneyimleri sonraki deneyimlerinde de faydalanabilmesi beklenmektedir (Başol ve Gencel, 2013). Yansıtıcı düşünmenin kasıtlı geliştirilen bir beceri olduğu göz önüne alınırsa bu becerinin okulda kazandırılması büyük önem arz etmektedir (Durdukoca ve Demir, 2012).

Dewey (1933)'in yansıtıcı düşünme üzerine yapmış olduğu çalışmalar öğretmen eğitimindeki modern yansıtıcı uygulamalar için oldukça önemli bir kaynak görevi üstlenmektedir (Akt: Pollard, 2008: 401). Yansıtıcı düşünmeyi; Amerika'da Ulusal Personel Gelişim Konseyi (NSDC), Ulusal Eğitim ve Amerika'nın Geleceği Komisyonu (NCTAF) gibi birçok kurum ve kuruluş tarafından tüm öğretmen ve öğrencilerin sahip olması gereken bir standart beceri olarak belirlemişlerdir (Tok, 2008). Dewey (1933), yansıtmanın gerçekleşebilmesi için bireyde bulunması gereken özellikleri de aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1. Açık fikirlilik
2. Tam isteklilik
3. Sorumluluk (Akt: Kızılkaya ve Aşkar,2009).

Yansıtıcı düşünme becerisinin öğrencilere kazandırılabilmesi için, ilk olarak öğretmenlerin bu düşünme becerisine sahip olması ve sürekli geliştirip kullanabiliyor olması gerekir (Duban ve Yelken, 2010). Bu nedenle eğitimin en önemli unsurlarından birisi olan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerisine sahip olmaları ve donanım durumları önemli olmaktadır (Üstün, 2011).

Yeni öğretim programı hem öğretmenlerin hem öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirecek çeşitli etkinlikler barındırmaktadır (Alp ve Taşkın, 2008). Öğrencilerinin yansıtıcı düşünme becerisini geliştirmek isteyen bir öğretmenin öncelikle bu düşünme becerisini kendisinin içselleştirmiş olması gerekir (Gedik, Akhan ve Kılıçoğlu, 2014). Dewey (1904, 1965) ise öğretim programlarının öğretmen adaylarının teorik bilgiyi pratiğe aktarma sorunlarına yani yansıtmalarına yardım edecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurgularken eğitim ile ilgili problemlerin üstesinden gelebilmesi için öğretmen adaylarına kendilerini

yansıtıcı düşünme, bilimsel bilgi ile uygulama arasında bağ kurulmasını sağladığı için öğretmen eğitiminde oldukça önemlidir (Altınok, 2002). Yansıtıcı düşünmeyi benimseyen öğretmen özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Norton, 1996; akt: Demirel, 2008).

1. Öğretimde değişiklik yapmak amacı ile düşünür ve süreci değerlendirir.
2. Öğretim uygulamalarına yönelik gelen tüm eleştirilere karşı açık fikirlidir ve çözüm odaklıdır.
3. Her öğrencinin gelişim aşamalarından (bireysel, eğitimsel) kendilerini sorumlu tutarlar.
4. Öğretme sanatı ve bilimin olumlu yönleri ile ilgilenirler.
5. İleri görüşlü olurlar ve öğrencilerinin de ileri görüşlü olmalarına imkân sağlarlar.
6. Problemlerle karşılaştıklarında bu problem durumunu yalnızca tanımlayıp genellemezler. Kendi mesleki gelişimlerini ve uygulama yaklaşımlarını değiştirmek amacıyla da kullanırlar.

Bu sebeple öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi hususu önem arz etmektedir. Bu amaç doğrultusunda “Öğretmen adaylarının, yansıtıcı düşünme düzeylerinin dağılımı nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu probleme yanıt ararken aşağıdaki alt problemlere de yer verilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında bilimsel dergi takip durumu açısından anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anne eğitim durumu açısından anlamlı bir fark var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında baba eğitim durumu açısından anlamlı bir fark var mıdır?

Problem Durumu

Öğretmenlerin, 21. Yy öğretmen becerilerinin etkinliği açısından olumlu gelişmeler gösterebilmesi için özleştirici yapabildiği, açık fikirli, eleştirel ve özgün düşünebilen nitelikli öğretmen olmaları gerekmektedir. Bu özelliklerden en önemlilerinden biri de öğretmenlerin yansıtıcı düşünebilme becerileridir. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin belirlenmesi, eğitim ve öğretim sürecinde, kendilerini denetlemeleri ve özleştirici yapabilmeleri açısından yansıtıcı düşünme düzeylerini arttırmak, tedbir almak ve yapılacak çalışmaları belirlemek ve katkı sağlayabilmek için ilk önce öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri belirlenmelidir.

Öğretmen adaylarının aldıkları öğreniminin son sınıfında yansıtıcı düşünme düzeylerinin belirlenmesi edindikleri bilgileri kullanarak hayata geçirebilme düzeylerinin belirlenmesi için de etkilidir.

Bu araştırmanın genel amacı Afyonkarahisar ilindeki öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerini belirlemektir. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinde cinsiyet, bilimsel dergi takip durumu, anne ve baba eğitim durumu açısından anlamlı bir farkın olup olmadığını araştırmaktır.

Literatürde bulunan çalışmalar incelendiğinde anne ve baba eğitim durumu, bilimsel dergi takip etme durumu değişkenlerine göre öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelendiği çalışmalar sınırlıdır. Bu bağlamda bu araştırma literatüre katkıda bulunacağından önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni, araştırma evren ve örnekleme, verilerin toplama aracı ve verilerin analiz yöntemine yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelendiği çalışıldığı bu araştırma nicel araştırma yöntemi olan tarama modeline göre planlanmış ve örneklem sayısının çok fazla olmasından dolayı genel tarama modeli kullanılmıştır. Çok sayıda elemanın toplanması ile oluşan evrende genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama modeli genel tarama modelidir (Karasar, 2016).

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan 272(%80,95)'si kız ve 64(%19,05)'si erkek olmak üzere toplam 336 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise bu çalışma evreninden seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, uygun örnekleme yöntemi (Büyüköztürk, 2014) ile seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Yansıtıcı Düşünme Ölçeği: Verilerin toplanmasında, Güney (2008) tarafından geliştirilmiş olan Yansıtıcı Düşünme Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 27 maddeden ve likert türünde 5 seçenekten oluşmaktadır. Ölçek her maddenin karşısında bulunan kesinlikle katılıyorum (1), katılıyorum (2), çok az katılıyorum (3), katılmıyorum (4) ve kesinlikle katılmıyorum (5) seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 27, en yüksek puan 135'tir. Ölçekten alınan toplam puan düştükçe yansıtıcı düşünme düzeyi yükselmektedir.

Güney (2008) geliştirdiği 27 maddelik yansıtıcı düşünme ölçeğinin Cronbach alpha güvenirlik katsayısını .95 olarak hesaplamışlardır. Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Buna göre uygulanan ölçek, $.90 < \alpha < 1.00$ sonuçlarına göre yüksek düzeyde güvenilir (Özdamar, 1999; Akt: Tavşancıl, 2006). Ölçekte öğretmen adaylarının demografik özelliklerini belirlemek için cinsiyet, bilimsel dergi takip durumu, anne ve baba eğitim durumu soruları yer almaktadır.

Verilerin analizi sürecinde;

Maddelerin tamamı için frekans ve ortalama puanları hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin, cinsiyet açısından anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla t testinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyinin, bilimsel dergi takip durumu, anne ve baba eğitim durumu açısından anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla varyans analizi uygulanmıştır.

Ölçek puanlarının değerlendirilmesinde kullanılan aralıklar ise şu şekildedir; "1.00-1.79, kesinlikle katılıyorum; 1.80-2.59, katılıyorum; 2.60-3.39, çok az katılıyorum; 3.40-4.19, katılmıyorum; 4.20-5.00, kesinlikle katılmıyorum". Öğrencilerin okula bağlanma düzeylerini belirlemek için yapılan analizlerde .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde çalışmada belirlenen problem ve alt problemlere uygun olarak analiz sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğretmen adaylarının demografik bilgileri ile yansıtıcı düşünme düzeylerindeki farklılıkları belirlemek için gerçekleştirilen istatistiksel analizler sonucunda, aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Problem 1: Öğretmen adaylarının, yansıtıcı düşünme düzeylerinin dağılımı nasıldır?

Öğretmen adayları için yansıtıcı düşünme ölçeğinde bulunan maddelerin toplamına ilişkin frekans, aritmetik ortalama değerleri ve katılma düzeyleri tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Ölçeği Maddelerine Ait, Frekans, Aritmetik Ortalama Değerleri ve Katılma Düzeyleri

Maddeler		1	2	3	4	5	\bar{x}	K.D.
1.Öğrencilerime problem çözme konusunda cesaret veririm.	f	211	113	6	3	3	1,43	K.K.
	%	62,8	33,6	1,8	0,9	0,9		
2.Öğrencilerimin geleceğe yönelik plan	f	188	128	14	2	4	1,52	K.K.

yapmalarını sağlarım.	%	56,0	38,1	4,2	0,6	1,2		
	f	187	121	22	5	1		
3.Gerekli ders planını hazırlarım.	%	55,7	36,0	6,5	1,5	0,3	1,54	K.K.
	f	170	120	28	12	6		
4.Ders bitiminde anlatılan konunun tekrarını yaparım.	%	50,6	35,7	8,3	3,6	1,8	1,70	K.K.
	f	194	116	14	7	5		
5.Öğrencilerimle empati kurarım.	%	57,7	34,5	4,2	2,1	1,5	1,55	K.K.
	f	165	115	27	10	19		
6.Problemlere alternatif çözümler üretirim.	%	49,1	34,2	8,0	3,0	5,7	1,81	K.
	f	124	102	20	42	48		
7.Görsel ve işitsel araçlar kullanmam.	%	36,9	30,4	6,0	12,5	14,3	2,36	K.
	f	132	119	34	26	25		
8.Ders anlatırken kavram haritalarını kullanmam.	%	39,3	35,4	10,1	7,7	7,4	2,08	K.
	f	145	115	24	30	22		
9.Öğrencilerim için erişim dosyaları hazırlamam ve düzenli olarak kontrolünü yapmam.	%	43,2	34,2	7,1	8,9	6,5	2,01	K.
	f	161	104	34	20	17		
10.Öğrencilerimin eski yaşantılarını yenileriyle harmanlamasına yardımcı olmam.	%	47,9	31,0	10,1	6,0	5,1	1,89	K.
	f	159	121	19	20	17		
11.Bilgiye verdiğim önem kadar beceriye önem vermem.	%	47,3	36,0	5,7	6,0	5,1	1,85	K.
	f	182	108	13	21	12		
12.Öğrencilerimi üretken olma konusunda teşvik etmem.	%	54,2	32,1	3,9	6,3	3,6	1,72	K.K.
	f	181	106	24	13	12		
13.Olumsuzluklar ve zorluklarla nasıl baş edeceğimi bilmem.	%	53,9	31,5	7,1	3,9	3,6	1,71	K.K.
	f	198	98	13	18	9		
14.Öğrencilerime gereken sıcaklığı göstermem.	%	58,9	29,2	3,9	5,4	2,7	1,63	K.K.
	f	196	100	13	15	12		
15.Sınıf kültürüne ve iklimine önem vermem.	f						1,65	K.K.

	%	58,3	29,8	3,9	4,5	3,6		
16.Sınıf içinde öğretmen ve öğrenci iletişimine değer vermem.	f	209	93	11	11	12	1,58	K.K.
	%	62,2	27,7	3,3	3,3	3,6		
17.Mesleğimle ilgili yenilikleri takip etmem.	f	197	97	19	15	8	1,63	K.K.
	%	58,6	28,9	5,7	4,5	2,4		
18.Arkadaşlarımla bir etkileşim içerisinde değilim.	f	198	98	14	14	12	1,64	K.K.
	%	58,9	29,2	4,2	4,2	3,6		
19.Hayat boyu öğrenme felsefesini benimsemem ve tatbik etmem.	f	183	106	22	17	8	1,69	K.K.
	%	54,5	31,5	6,5	5,1	2,4		
20.Yönetimle olan ilişkilerim iyi değildir.	f	182	104	23	21	6	1,70	K.K.
	%	54,2	31,0	6,8	6,3	1,8		
21.Geleceğe dönük olarak mesleğimle ilgili gelişim planları yapmam.	f	189	106	16	17	8	1,65	K.K.
	%	56,3	31,5	4,8	5,1	2,4		
22.Neyi, ne zaman, nasıl ve niçin yapacağıma dikkat etmem.	f	191	99	22	14	10	1,66	K.K.
	%	56,8	29,5	6,5	4,2	3,0		
23.Öğrenci seviyesi ve düzeyine önem vermem.	f	192	96	22	16	10	1,67	K.K.
	%	57,1	28,6	6,5	4,8	3,0		
24.Okul içi ve dışı yaşantıların özümsemesine önem vermem.	f	196	97	21	10	12	1,64	K.K.
	%	58,3	28,9	6,3	3,0	3,6		
25.Ceza ve ödül sistemini kullanmam.	f	155	102	47	16	16	1,91	K.
	%	46,1	30,4	14,0	4,8	4,8		
26.Öğrencilerimin derse eşit katılımını sağlamam.	f	197	101	16	11	11	1,62	K.K.
	%	58,6	30,1	4,8	3,3	3,3		
27.Konuları anlatmak için istekli değilim.	f	195	90	15	24	12	1,71	K.K.
	%	58,0	26,8	4,5	7,1	3,6		

K.D.: Katılım düzeyi, K.K.: Kesinlikle Katılıyorum, K.: Katılıyorum

Tablo 1 incelendiğinde, Frekansların ortalamaları, her maddenin cevapları dikkate alındığı zaman, “kesinlikle katılıyorum” %53.76, “katılıyorum” %31.69, “çok az katılıyorum” %6.10, “katılmıyorum” %4.74 ve “kesinlikle katılmıyorum” %3.71 şeklinde hesaplanmıştır. Verilen tüm maddelere ait cevapların ortalaması ise 1.72 hesaplanmıştır. Ölçekte toplam puanın az olması, öğretmen adaylarında yansıtıcı düşünme düzeyinin yüksek olduğunu gösterdiği için genel olarak öğretmen adaylarında yansıtıcı düşünme düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür.

Alt Problem 1: Cinsiyet açısından, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Öğretmen adaylarının, yansıtıcı düşünme düzeylerinin, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin ilişkisiz örneklem için t-testi yapılmış ve bulgular tablo 2’te verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığına İlişkin İlişkisiz Örneklem için T-testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S.D.	df	t	p
Toplam	Kız	272	45,37	17,80	334	-2,72	,00
	Erkek	64	52,34	20,82			

Yapılan analizler sonucunda, cinsiyetin öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan ilişkisiz örneklem için ilişkisiz örneklem için t-testinde, kız öğretmen adaylarının test puan ortalaması (\bar{X} :45.37) ile erkek öğretmen adaylarının test puan ortalaması (\bar{X} :52.34) arasında anlamlı bir fark görülmüştür (t:-2.72, p:.00, p<.05). Test puan ortalamalarına bakıldığında erkek öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin kız öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerine göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Alt Problem 2: Bilimsel dergi takip durumu açısından, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Öğretmen adaylarının, yansıtıcı düşünme düzeylerinin bilimsel dergi takip durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizler yapılmış ve bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Bilimsel Dergi Takip Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Dergi Takip	N	\bar{X}	S.D.	S.E.	F	P	Farkın Kaynağı
Genel Toplam	Hiç(1)	144	49,22	19,52	1,62	2,42	,06	
	Bazen(2)	156	43,91	16,87	1,35			
	Sık Sık(3)	22	46,68	19,20	4,09			
	Her Zaman(4)	14	51,71	23,04	6,15			
	Toplam	336	46,69	18,58	1,01			

Tablo 3 incelendiğinde bazen bilimsel dergi takip eden öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzey puanlarının aritmetik ortalaması en düşük ($x = 43.91$) ve her zaman bilimsel dergi takip eden öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzey puanlarının aritmetik ortalaması en yüksektir ($x = 51.71$).

Ölçeğin tüm cevaplarına ilişkin varyans analizi sonucunda p değeri .06 olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin bilimsel dergi takip durumu açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p: .06, p > .05$).

Alt Problem 3: Anne eğitim durumu açısından, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Öğretmen adaylarının, yansıtıcı düşünme düzeylerinin anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizler yapılmış ve bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S.D.	S.E.	F	P	Farkın Kaynağı
Genel Toplam	Okur-yazar değil	13	45,53	9,70	2,69	,08	,98	
	İlkokul	177	46,55	18,60	1,39			
	Ortaokul	61	47,88	18,14	2,32			
	Lise	52	46,40	19,53	2,70			
	Üniversite+	33	46,18	21,17	3,68			
	Toplam	336	46,69	18,58	1,01			

Tablo 4 incelendiğinde anne eğitim durumu “okur-yazar değil” olan öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması en düşük ($x = 45.53$) ve anne eğitim durumu ortaokul olan öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması en yüksektir ($x = 47.88$). Genel olarak bakıldığında anne eğitim durumuna göre öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzey puanlarının ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin, anne eğitim durumlarına göre incelenmesinde;

Ölçeğin tüm cevaplarına ilişkin varyans analizi sonucunda p değeri .98 olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin anne eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p: .98, p > .05$).

Alt Problem 4: Baba eğitim durumu açısından, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Öğretmen adaylarının, yansıtıcı düşünme düzeylerinin baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizler yapılmış ve bulgular tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılığına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	S.D.	S.E.	F	P	Farkın Kaynağı
--	---------------	---	-----------	------	------	---	---	----------------

	Okur-yazar değil	19	45,05	18,70	4,29		
	İlkokul	99	46,29	17,84	1,79		
	Ortaokul	61	45,11	16,63	2,12		
Genel Toplam	Lise	77	48,07	19,41	2,21	,29	,87
	Üniversite+	80	47,47	20,31	2,27		
	Toplam	336	46,69	18,58	1,01		

Tablo 5 incelendiğinde baba eğitim durumu “okur-yazar değil” olan öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması en düşük ($x = 45.05$) ve baba eğitim durumu lise olan öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyi puanlarının aritmetik ortalaması en yüksektir ($x = 48.07$). Genel olarak bakıldığında baba eğitim durumuna göre öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyi puanlarının ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Ölçeğin tüm cevaplarına ilişkin varyans analizi sonucunda p değeri .98 olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin baba eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir fark yoktur ($p < .06$, $p > .05$).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının; yansıtıcı düşünme düzeylerinin belirlenmesi, yansıtıcı düşünme düzeylerinde cinsiyet, bilimsel dergi takip durumu, anne ve baba eğitim durumu açısından anlamlı bir farkın olup olmadığını araştırmaktır. Çalışma sonucunda ise 336 kişiye uygulanan 27 maddelik ölçeğin ortalama madde puanı, 1.72 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri yüksektir. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri incelendiğinde; cinsiyet değişkeni açısından öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark varken, bilimsel dergi takip etme durumu, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu açısından öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Lee (2005); yansıtıcı düşünme etkinliklerinin bireylerin yeni fikirler üretmenin yanı sıra kişisel gelişimlerinde de olumlu etki yaptığını ve öğretmen adaylarına yansıtıcı düşüncelerini geliştirecek dersler verilmesinin önemli olduğunu vurgulanmıştır. Yapılan bu araştırma da öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin yüksek çıkması kendi kişisel gelişimleri için olumlu bir süreç içerisinde olduklarını gösteren bir bulgudur.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, yansıtıcı düşünme eğilimlerini tespit etmek için yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin “orta düzeyde” olduğu görülmüştür (Gedik, Akhan ve Kılıçoğlu, 2014).

Sınıf öğretmeni adayları ile yapılan sonuçlara göre sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerileri becerilerine ilişkin görüşleri % 73.4 ile “Tamamen katılıyorum” şeklindedir (Alkan ve Gözel, 2013).

Cinsiyet açısından incelemek için yapılan ilişkisiz örneklemeler için t-testi sonucunda p değeri .00 hesaplanmıştır. Cinsiyet açısından öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır. ($p < 0.05$). Kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Literatür incelendiğinde elden edilen sonuca göre benzer çalışmalar görülmüştür.

Pedagojik formasyon öğrencilerinin cinsiyetlerine göre yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında kadın öğretmen adayları lehine bir anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir (Baykara Özaydınlık ve Erdem, 2017). Bir

başka araştırmada ise ilköğretim öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (Durdukoca ve Demir, 2012).

Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet değişkenine göre bulgular değerlendirildiğinde; kadın sınıf öğretmeni adaylarının lehine yansıtıcı düşünme becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Alkan ve Gözel, 2013). Bu çalışmanın sonucundan farklı olarak; cinsiyet değişkeni ile yansıtıcı düşünme becerisi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara bakıldığında erkek öğretmen adaylarının, kadın öğretmen adaylarına göre daha yüksek yansıtıcı düşünme eğilimine sahip olduğu çalışmalarda görülmüştür. Gedik, Akhan ve Kılıçoğlu'nun (2014), sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada, sosyal bilgiler erkek öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler kız öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Sınıf öğretmeni adayları ile ilköğretim matematik öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilim düzeylerinin cinsiyete ortak etkisi belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyetin yansıtıcı düşünme eğilimine ortak etkisinin olmadığı ancak ölçeğin alt boyutları incelendiğinde, cinsiyetin yansıtıcı düşünme eğilimine ortak etkisinin "Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik" alt boyutunda olduğu sonucuna varılmıştır (Kandemir, 2015).

Phan (2007), üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada erkek üniversite öğrencileriyle kız üniversite öğrencileri arasında yansıtıcı düşünme puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını sonucuna varmıştır.

Bilimsel dergi takip durumu açısından incelemek için yapılan varyans analizi sonucunda p değeri .06 hesaplanmıştır. Bilimsel dergi takip durumu açısından öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur($p>0.05$).

Anne eğitim durumu açısından incelemek için yapılan varyans analizi sonucunda p değeri .98 hesaplanmıştır. Anne eğitim durumu açısından öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur($p>0.05$).

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim durumu değişkenine göre yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aydın ve Çelik, 2013).

Baba eğitim durumu açısından incelemek için yapılan varyans analizi sonucunda p değeri .98 hesaplanmıştır. Baba eğitim durumu açısından öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur($p>0.05$). Bulunan sonucu destekler nitelikte olan Aydın ve Çelik (2013)'ün yaptığı çalışmada da sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan çalışmada baba eğitim durumu değişkenine göre yansıtıcı düşünme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyinin öğretmen adaylarının cinsiyetine göre farklılık gösterirken; bilimsel dergi takip durumu, anne ve baba eğitim durumuna göre farklılık göstermemektedir. Kızların yansıtıcı düşünme düzeyleri, erkeklerin yansıtıcı düşünme düzeyinden yüksek bulunmuştur. Genel olarak öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Kaynakça

- Alkan, V., ve Gözel, E. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşleri. *Education Sciences*, 8(1), 1-12.
- Alp, S., ve Taşkın, Ş. Ç. (2008). “Eğitimde Yansıtıcı Düşünmenin Önemi ve Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirme”. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 311-320.
- Altınok, H. (2002). “Yansıtıcı Öğretim: Önemi ve Öğretmen Eğitimine Yansımaları”. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7, 66-73.
- Aydın, M., ve Çelik, T. (2013). “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 169-181.
- Bakioğlu, A.; Hesapçıoğlu, M. (1997). Düşünmeyi Öğretmekte Öğretmen ve Okul Yöneticisinin Rolü: Düşünmek, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 49-75.
- Başol, G., ve Evin-Gencil, İ. (2013). Yansıtıcı Düşünme Düzeyini Belirleme Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 929-946.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç E., Akgün Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Çubukçu, Z. (2004). Öğretmen Adaylarının Düşünme Stillerinin Öğrenme Biçimlerini Tercih Etmelerindeki Etkisi. *13.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi.
- Demiralp, D., ve Kazu, H. (2012). İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Öğrencilerin Yansıtıcı Düşünmelerini Geliştirmedeki Katkısına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi*, 2(2), 29-38.
- Demirel, Ö. (2008). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem A Akademi, Ankara.
- Duban, N., ve Yelken T. Y. (2010). “Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yansıtıcı Öğretmen Özellikleri İlgili Görüşleri”. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19)2, 343-336.
- Durdukoca, Ş. F., ve Demir, M. (2012). İlköğretim Öğretmenlerin Bazı Değişkenlere Göre Yansıtıcı Düşünme Düzeyleri Ve Düşüncelerindeki Öğretmen Niteliklerinin Yansıtıcı Öğretmen Niteliklerine Uygunluğu/Reflective Thinking Levels Of Primary School Teachers According To Some Variables And The R. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20).
- Gedik, H., Akhan, N. E., ve Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri. *Mediterranean Journal Of Humanities*, 4(2), 113-130.
- Güney, K. (2008). “Mikro-Yansıtıcı Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Sunu Performansı ve Yansıtıcı Düşünmesine Etkisi”. Yayınlanmamış doktora tezi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı*, Elazığ.
- Güven, M. ve Kürüm, D. (2006). Öğrenme Stilleri Ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 75-90
- Güvenç, Z. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Duygusal Zekâları İle Yansıtıcı Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Denizli.
- Kandemir, M. (2015). İlköğretim Matematik Ve Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilim Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Education Sciences*, 10(4), 253-275.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kızılkaya, G. ve Aşkar, P. (2009). Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Eğitim ve Bilim*, 34, 154.
- Kozan, S. (2007). Yansıtıcı Düşünme Becerisinin Kaynak Tarama Ve Rapor Yazma Derslerindeki Etkisi (Doctoral Dissertation), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Lee, H. J. (2005). Understanding and assessing preservice teachers’ reflective thinking. *Teaching and Teacher Education*, 21, 699-715.

- Norton, J. L. (1997). Locus Control And Reflective Thinking İn Preservice Teachers. *Education Chula Vista*, 117 (3), 401-410.
- Özaydınlık, K. B., ve Erdem, M. (2017). Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Yansıtıcı Düşünme Düzeyi Algıları ve Öğretimsel Karar Süreçleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13).
- Phan, H. P. (2007). An Examination Of Reflective Thinking, Learning Approaches, And Self-Efficacy Beliefs At The University Of The South Pacific: A Path Analysis Approach. *Educational Psychology*, 27(6), 789-806.
- Pollard, V. (2008). Ethics and reflective practice: Continuing the conversation. *Reflective practice*, 9(4), 399-407.
- Rodgers, C. (2002). Defining Reflection: Another Look At John Dewey and Reflective Thinking. *Teachers College Record*.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Tok, Ş. (2010). Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına, Performanslarına Ve Yansıtımalarına Etkisi. *Eğitim Ve Bilim*, 33(149), 104-117.
- Üstün, G. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri İle Demokratik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.